

Wandelroute De Kluis, aan de rand van Valkenburg

Waar: [Genhoes](#)

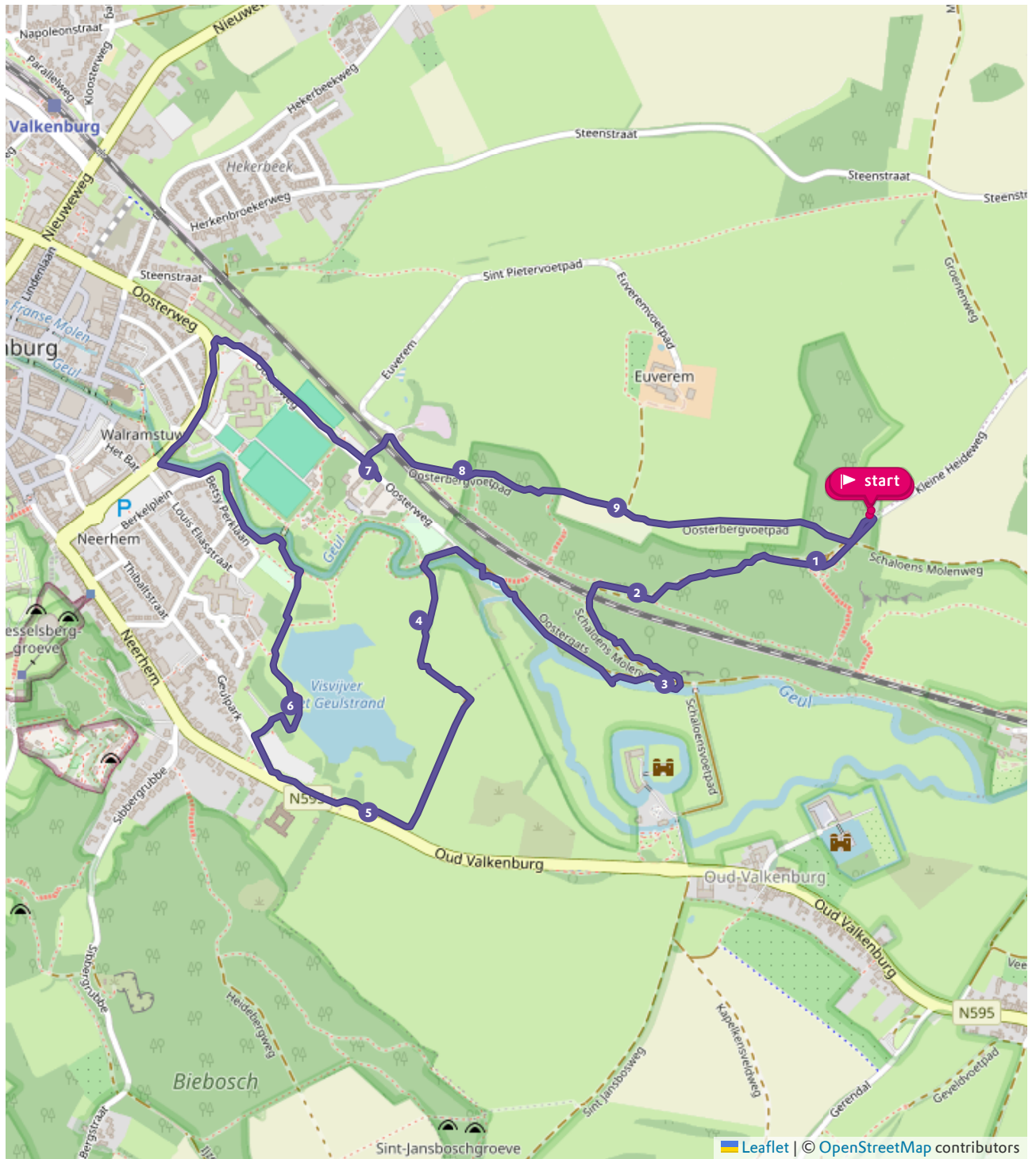
 1 uur 49 5,5 km

Over de route

Deze wandelroute biedt je prachtige uitzichten in een fraai Zuid-Limburgs landschap en voert je langs de oever van de Geul.

Deze pittige wandeling met afdalingen en een aantal klimmen kun je volgen met de groene paaltjes. En er zijn voldoende prachtige uitzichten om even stil te staan en op adem te komen.

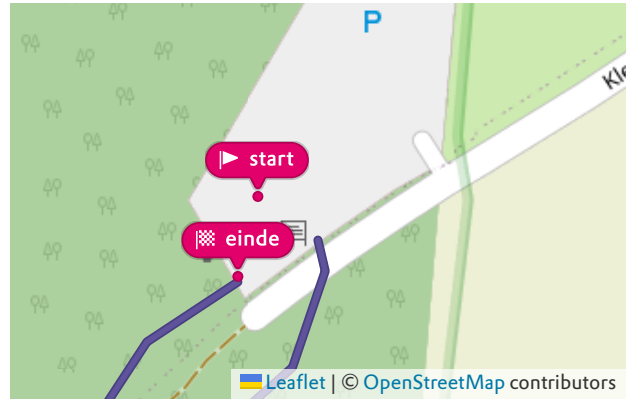
Kaart

Waar kun je starten

Parkeerplaats Kleineweg

📍 Locatie

Wat kom je onderweg tegen?

1. De Kluis

In Limburg vind je op enkele plekken nog kluizen. Dit zijn eenmanskloosters: kleine, eenvoudige woningen met een kapel. Het gebouw dat je hier ziet, is zo'n voormalige kluis. Hij werd in 1688 op de plek van een houten schuilhut gesticht door Gerard Ernest Hoen van Carthyls, heer van Schaloen. Tot 1930 woonden hier verschillende kluizenaars.

Bedevaartsoord

De beroemdste kluizenaar is ongetwijfeld Arnoldus Haesen uit Wijlre, die de kruiden uit het bos rond de kluis verwerkte in de 'Anthoniusbroodjes'. Veehouders voerden de broodjes aan hun dieren en de gezondheidsresultaten in de stal waren verbluffend! De kapel werd al snel te klein voor de dankbare veetelers. De kluis werd vergroot en de 'De Sjaasberggank' (bedevaart) was geboren. Ieder jaar op de laatste zondag van juni komen pelgrims naar deze plek waar onder de lindebomen naast de kapel een mis wordt opgedragen. Sjaasberg betekent grens- of scheidingsberg en markeert de grens tussen de eigendommen van Kasteel Genhoes en Kasteel Schaloen. De Kruisweg die naast de Kluis staat, is in 1843 op initiatief van de pastoor van Schin op Geul gebouwd.

2. Zeldzaam middenbos

De bossen aan weerszijden van dit pad worden beheerd als een zogenoemd middenbos. Vroeger kapten bewoners constructie/bouwhout en geriefhout (wat overbleef was brandhout) uit de bossen. Hierdoor kenden dergelijke bossen een grote variëteit aan boomhoogtes en er waren relatief veel open plekken. Zonlicht kon hier tot de bodem reiken, waardoor er fraaie ondergroei tot bloei kon komen.

Bijzondere planten en bloemen

In een goed functionerend middenbos, op ondiepe kalkbodem, kun je daardoor bijzondere plantensoorten tegenkomen, waaronder diverse orchideeënsoorten. Je vindt op deze helling ook bloemensoorten die afhankelijk zijn van een open bosstructuur en een warm microklimaat. Bijvoorbeeld de purperorchis, wilde akelei, fraai hertshooi en de keverorchis. Door de combinatie van oudere bomen, zogenoemde overstaanders en warme microklimaten op recente kapplaatsen met veel lichtval, leven hier ook veel verschillende dieren.

Dieren op de helling

Soorten die profiteren van de aanwezigheid van oude bomen zijn bijvoorbeeld 'holtebewoners' als de holenduif en verschillende vleermuissoorten. Ook insectensoorten profiteren hiervan. Zoals het bijna mythologische vliegend hert, dat afhankelijk is van bosranden en kapvlaktes en van dood (eiken)hout.

Oog voor natuur en cultuur

Het middenbos, zoals dat hier (weer) beheerd wordt door Natuurmonumenten, kwam vroeger op veel meer plekken op steile hellingen in Zuid-Limburg voor. Genhoes is nu nog de enige of één van de weinige plekken waar het middenbos nog in ere wordt gehouden. Geniet dus nog even van dit unieke stukje natuur met cultuurhistorie!

3. Kastelen Genhoes en Schaloen

Vanaf de oever van de Geul kijk je uit op Kasteel Schaloen. Kasteel Genhoes, waarnaar dit landgoed en natuurgebied is vernoemd ligt iets oostelijker (links van Schaloen). Genhoes betekent Hét Huis, wat wel iets zegt over het belang van het bouwwerk in deze omgeving. Het is een laat middeleeuws kasteel. Natuurmonumenten verwierf het in 1955 en daarmee is het het oudste bezit van Natuurmonumenten in Zuid-Limburg.

Rivier de Geul

Beide kastelen liggen dicht genoeg bij de Geul om daar water voor de grachten aan te onttrekken en ver genoeg om niet bloot te staan aan het 'wassende water' van dit riviertje, want hij overstroomt regelmatig. De Geul is namelijk een echte regenrivier, die bovendien door een verval (hoogteverschil) van 250 meter over 56 kilometer ook de snelst stromende rivier van Nederland is.

Beversporen

Wanneer je langs de Geul loopt, zoek dan eens naar beversporen. De knager laat in deze omgeving zijn handtekening achter, zoals aan de overkant waar je zo naar toeloopt. Bevers zijn planteneters, maar ook schors van een boom vinden ze lekker, vandaar die knaagsporen onderaan de bomen. Ook kun je soms kleine takjes vinden die helemaal afgeknaagd zijn.

4. Geschiedenis van het dal

Om je heen liggen de landerijen van Genhoes, die nu zoveel mogelijk biologisch beheerd worden. Ook graast hier soms het Brandrode rund. Het is een oud runderras dat Natuurmonumenten samen met een pachter in stand houdt. Je ziet op dit stuk van de wandelroute goed dat het dal asymmetrisch is: de op het zuiden gerichte helling waar we net vandaan komen is veel steiler dan de andere helling. Dit komt doordat aan het eind van de ijstijd de naar het zuiden gekeerde helling veel langer aan de zon blootstond en dus meer en intenser erodeerde. Was de Geul hier niet geweest dan hadden we nu nog op een plateau gelopen. Dit dal is helemaal door de Geul gevormd, maar daar had de rivier wel miljoenen jaren voor nodig!

5. Padden en dassen

We lopen naast de provinciale weg die door het dal loopt en daarmee voor dieren een gevaarlijke barrière vormt. Gelukkig heeft de wegbeheerder hier zowel een tunnel voor de das als voor padden gemaakt. Dan hoeven er minder padden geholpen te worden bij het veilig oversteken.

Paddentrek

In het voorjaar trekken padden massaal van hun winterverblijven terug naar poelen en plassen waar ze zich voortplanten. In heel Limburg worden in het voorjaar door diverse groepen meer dan 30.000 padden overgezet. Maar let op want op sommige momenten kunnen ook op dit wandelpad veel padjes voorkomen.

6. Visvijver

Deze graslanden of beemden ten oosten van Valkenburg hoorden vroeger deels bij landgoed Palanka, dat in de 18e eeuw in handen was van de protestantse familie van Dijk, tevens eigenaar van de banmolen in Valkenburg. Een ander deel hoorde bij de heer van kasteel Schaloen: Hoen de Carthyls. De grote visvijver is in de jaren zeventig, na hevige commotie, aangelegd. Aanvankelijk was er ook dagrecreatie gepland met boten, patatkramen etc. Uiteindelijk werd het een natuurplas waar wel gevist wordt, maar verder zonder intensieve recreatie en waar de bever ook al zichtbaar aanwezig is.

7. Kasteel Oost

We wijken even van de groene route af en lopen rechtdoor om een kijkje te nemen bij kasteel Oost. Op deze prachtige plek, tot voor kort een trouwlocatie van gemeente Valkenburg aan de Geul, waan je je een kasteelheer of -vrouw. Al in 1340 wordt melding gemaakt van een hoeve op deze plek, maar pas in 1563 wordt 'Hof van Oost' voor het eerst in een document vernoemd. Het kasteelcomplex bestaat uit het kasteel, tuinmuren, woning, bijgebouw d'n Hoof en uitspanning 't Koetshoes. Via de achterzijde kun je een kijkje nemen in de siertuin, die van een formele stijl overgaat in een meer landschappelijke stijl, grenzend aan de rivier de Geul. Als je iets verder doorloopt, kun je heerlijk op het terras of binnen bij 't Koetshoes genieten van heerlijke koffie met Limburgse vlaai of een lekker biertje. Er is ook een grote speeltuin.

Toevluchtsoord

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was Kasteel Oost een toevluchtsoord van kunstenaars uit het noorden van Nederland en tijdens en na deze oorlog was er sprake van een heuse kunstenaarskolonie waarvan enkelen het Zuid-Limburgs Landschap in beeld brachten.

8. Kasteelruïne Valkenburg

Vanaf deze plek kijk je prachtig uit over vestingstad Valkenburg aan de Geul met haar ruïne en herbouwde Geulpoort. Het Geuldal gaat 'links de bocht om' richting het Maasdal en Maastricht.

Kasteelruïne met mergelgangen

In de verte kun je de kasteelruïne zien liggen. Kasteel Valkenburg was ooit het stamslot van de heren van Valkenburg. Het kasteel is een zeldzaam voorbeeld van een hoogteburcht in 'plat' Nederland. De hoogteligging is het verdedigingsmiddel, in tegenstelling van Genhoes en Schaloen die door de grachten werden beschermd. De fluweelengrot, de vluchtgangen onder het kasteel, werden in 1937 herontdekt. Zij maakten het ridders en hun krijgsknechten mogelijk het belegerde kasteel ongezien te ontvluchten en de vijand in de rug aan te vallen of stiekem bevoorrading te halen!

Strijdtoneel in de 17e eeuw

Valkenburg was eeuwen geleden het strijdtoneel in meerdere oorlogen. Zo vochten vochten Spaanse en Staatse (het leger van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden) halverwege de 17e eeuw om deze strategische plek. Toen de stad in 1644 definitief in Staatse handen kwam, werden de verdedigingswerken deels ontmanteld. Maar jaren later werd het kasteel weer beetje bij beetje hersteld. In 1672 raakte de Republiek der Nederlanden weer in een oorlog verwickeld, nu met Engeland en Frankrijk. De Fransen bezetten in mei het kasteel in Valkenburg met een garnizoen van 200 soldaten. In dat jaar kwam stadhouder Willem III aan de macht in de Republiek. En toen Maastricht eind 1672 nog steeds in handen was van de Republiek, kon stadhouder Willem III niet toestaan dat de flank bedreigd werd door het Franse leger vanuit Valkenburgs. Uiteindelijk wist hij in december die slag te winnen en gaf het Franse garnizoen zich over. Vlak daarna werd in opdracht van Willem III het kasteel op cruciale punten opgeblazen. De schier onneembare vesting verwerd na jaren de ruïne die het nu is. Willem III werd later koning van Engeland. De gemeente Valkenburg heeft onlangs veel van de middeleeuwse stadsmuren en poorten gerestaureerd en deels gereconstrueerd.

9. Romeinse berg

Recht voor je zie je hoeve Euverem, links daarvan de Emmaberg met de zendmast er boven op en rechts ligt de Goudsberg met haar naaldbos. In dit bos leeft de ransuil, die je nu in de app hoort roepen. De uil valt vooral op door de twee sierpluimen op zijn kop, die doen denken aan een stel oren. Vandaar dat de Latijnse naam ooruil betekent. En ook de Engelse naam verwijst naar zijn 'oren': long-eared owl.

Romeinse geschiedenis

Dit gebied kent een oude historie en werd al vroeg ontdekt als strategische lokatie! Op de Goudsberg hadden de Romeinen namelijk in het begin van onze jaartelling al een wachtpost met uitzicht over het hele Geuldal gemaakt. Zo konden zij van de Via Belgica (de Belgische Weg) beschermen. Deze belangrijke weg liep van Aduataca Tunrorum (Tongeren) via Mosae Traiectum (Maastricht) en Coriovallum (Heerlen) naar Colonia Agrippinia (Keulen).